

e-mail: osadchuknv77@rambler.ru

Осадчук Н.В., заступник начальника відділу видатків, мережі та зведених показників бюджету Головного управління Державної казначейської служби України в Тернопільській обл.

**ДЕРЖАВНИЙ ФІНАНСОВИЙ КОНТРОЛЬ В ОРГАНАХ
ДЕРЖАВ-НОЇ КАЗНАЧЕЙСЬКОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ**

Osadchuk N.V., Deputy Head of the Expenditure Aggregates Network and Budget General Directorate of State Treasury Service of Ukraine in Ternopil region

**STATE FINANCIAL CONTROL IN THE STATE TREASURY
UKRAINE**

На сучасному етапі розвитку України особливої актуальності набувають питання вдосконалення управління бюджетними коштами, однією із функцій якого є державний фінансовий контроль. Від стану державних фінансів, ступеня їх прозорості ефективності використання, значною мірою залежить довіра до держави з боку власних громадян та зарубіжної спільноти, умов розвитку бізнесу, інвестиційний клімат. Значним фактором впливу на стан державних фінансів є чинна система державного фінансового контролю. Оскільки встановлення державного фінансового контролю в Україні відбулось одночасно із процесом державотворення, то відсутність належної уваги при формуванні системи державного фінансового контролю призвела до виникнення потреб її вдосконалення.

Контроль у широкому розумінні – це процес, який повинен забезпечити відповідність функціонування об'єкта управління прийнятним управлінським рішенням і спрямований на успішне досягнення поставленої мети. Сутність контролю полягає у здійсненні цілеспрямованого впливу на об'єкти управління, який передбачає систематичний нагляд, спостереження за їх діяльністю для виявлення відхилень від встановлених норм, правил, вимог чи завдань у процесі їх виконання.

Фінансовий контроль – комплексна і цілеспрямована фінансово-правова діяльність органів фінансового контролю або їх підрозділів чи представників, а також осіб, уповноважених здійснювати контроль, що базується на положеннях актів чинного законодавства. Він полягає у встановленні фактичного стану справ на підконтрольному об'єкті щодо його фі-

нансово-господарської діяльності і спрямований на забезпечення законності, фінансової дисципліни і раціональності в ході формування, розподілу, володіння, використання та відчуження активів з метою ефективного соціально-економічного розвитку усіх суб'єктів фінансових правовідносин. Фінансовий контроль передбачає перевірку господарських і фінансових операцій щодо їх достовірності, законності, доцільності і ефективності.

Державний фінансовий контроль – різновид фінансового контролю, що здійснюється відповідними органами державного фінансового контролю. Він полягає у встановленні фактичного стану справ щодо дотримання вимог чинного законодавства на підконтрольному об'єкті, спрямований на забезпечення законності, фінансової дисципліни і раціональності в ході формування, розподілу, володіння, використання та відчуження активів, що належать державі, а також використання коштів, що залишаються у суб'єкта фінансових правовідносин у зв'язку з наданими пільгами за платежами до бюджетів, державних позабюджетних фондів та кредитів, отриманих під гарантії Кабінету Міністрів України.

Розрізняють види державного фінансового контролю, що класифікуються за такими ознаками: залежно від часу проведення, за інформаційним забезпеченням, залежно від характеру взаємовідносин суб'єкта та об'єкта, за формами здійснення. Залежно від часу проведення державний фінансовий контроль поділяється на [1]:

– попередній – контроль, який здійснюється суб'єктами державного фінансового контролю на етапі розгляду і прийняття управлінських рішень та здійснення операцій з фінансовими і матеріальними ресурсами іншими активами об'єктами державного фінансового контролю з метою упередження порушення фінансового, у тому числі бюджетного, законодавства об'єктами державного фінансового контролю;

– поточний – контроль, який здійснюється суб'єктами державного фінансового контролю під час реалізації управлінських рішень та здійснення операцій з фінансовими активами за оперативною інформацією з метою дотримання вимог законодавства та інших нормативно-правових актів України, на підставі яких виконуються управлінські рішення об'єктами державного фінансового контролю;

– наступний (ретроспективний) – контроль, який здійснюється суб'єктами державного фінансового контролю по закінченню реалізації управлінських рішень і здійснення операцій з фінансовими активами за

результатами фінансово-господарської діяльності та/або по закінченню деякого періоду часу (але не частіше, ніж це встановлено законодавством України) об'єктами державного фінансового контролю з метою виявлення фінансових недоліків і порушень, прийняття управлінських рішень щодо виправлення ситуації та притягнення до відповідальності винних осіб відповідно до законодавства.

Несформованість в Україні громадського та інших форм контролю у бюджетному процесі посилює увагу державної влади до підвищення якості виконання контрольних функцій органами казначейства [2, с. 110]. Саме Державна казначейська служба України наділена всіма трьома формами фінансового контролю. Як зазначають В. Стоян та В. Русін у процесі касового виконання державного та місцевих бюджетів за доходами та видатками органи казначейства здійснюють попередній, поточний і наступний контроль, що є запорукою прозорості та підконтрольності руху грошових потоків і цільового використання бюджетних коштів [1, с.292]. Так, згідно ст. 112 Бюджетного кодексу України, до повноважень Державної казначейської служби України з контролю за дотриманням бюджетного законодавства належить здійснення контролю за:

- веденням бухгалтерського обліку всіх надходжень і витрат державного бюджету та місцевих бюджетів, складанням та поданням фінансової і бюджетної звітності;
- бюджетними повноваженнями при зарахуванні надходжень бюджету;
- відповідністю кошторисів розпорядників бюджетних коштів показникам розпису бюджету;
- відповідністю взятих бюджетних зобов'язань розпорядниками бюджетних коштів відповідним бюджетним асигнуванням, паспорту бюджетної програми (у разі застосування програмно-цільового методу у бюджетному процесі);
- відповідністю платежів взятим бюджетним зобов'язанням та відповідним бюджетним асигнуванням [3].

Казначейство України в межах своїх повноважень забезпечує організацію та координацію діяльності головних бухгалтерів бюджетних установ та контроль за виконанням ними своїх повноважень шляхом оцінки їх діяльності.

Велике значення для попередження порушень має попередній фінансовий контроль. Ефективність цієї форми контролю полягає в тому, що вона дає можливість запобігти порушенню чинного законодавства на етапі реєстрації бюджетних зобов'язань розпорядниками та одержувачами бюджетних коштів. Адже при реєстрації бюджетних зобов'язань здійснюється попередній контроль за відповідністю бюджетних асигнувань установлених кошторисами, запобіганню порушень законодавства в процесі застосування процедури закупівель товарів робіт і послуг за державні кошти, здійснюється перевірка договорів [4; 5].

У процесі оплати рахунків розпорядників та одержувачів бюджетних коштів органи Державної казначейської служби України здійснюється поточний фінансовий контроль. Він проводиться в короткий проміжок часу – під час здійснення фінансово-господарських операцій і дає змогу регулювати фінансові операції, попереджувати втрати і збитки. Перед здійсненням платежу органи Державної казначейської служби України забезпечують контроль за цільовим спрямуванням бюджетних коштів шляхом перевірки поданих документів:

- перевірки платіжних доручень, щодо наявності всіх необхідних реквізитів;
- наявності в обліку в органах Державної казначейської служби відповідних бюджетних зобов'язань та бюджетних фінансових зобов'язань;
- залишків коштів на відповідних рахунках;
- на перевищення кошторисних призначень;
- факт надання послуг, отримання товарів тощо;
- відсутність перешкод для здійснення видатків (арешт на кошти, рішення суду, зупинення операцій з бюджетними коштами);
- відсутність обмежень здійснення видатків та надання кредитів що встановлюється нормативно правовими актами.

Тільки після перевірки платіжних та підтверджуючих документів органом Державної казначейської служби України здійснюється оплата рахунків розпорядників та одержувачів бюджетних коштів. Саме так реалізується механізм поточного контролю за витрачанням бюджетних коштів.

Після проведення видатків та операцій проводиться наступний контроль шляхом складання бухгалтерських балансів і звітів про виконання бюджетів. Під час складання звітності здійснюється контроль за законніс-

тю проведення операцій, випадків порушення бюджетного законодавства, необхідністю притягнення винних до відповідальності.

Погоджуємось із твердженням В. Русіна, що запровадження казначейського обслуговування державного та місцевих бюджетів сприяло зміцненню дисципліни у фінансовій сфері, а за набутим позитивним досвідом можна зробити висновок, щодо ефективності функціонування казначейської системи виконання бюджетів [6]. Органи казначейства не є суто контролюючим органом, але наділені широким колом бюджетних повноважень щодо контролю за формуванням та використанням бюджетних коштів. Однак є ще ціла низка проблемних питань, які пов'язані з реалізацією органами казначейства контрольних повноважень та потребують додаткових досліджень та вдосконалення.

Підсумовуючи вищезазначене відзначимо, що діяльність органів Державної казначейської служби України не можна розглядати як суто технічну і залишати поза увагою одну із головних функцій – контроль. У процесі розвитку Державної казначейської служби України створено досить сучасні контрольні механізми, які закладені у програмне забезпечення, що дозволяє органам Державної казначейської служби України здійснювати в автоматичному режимі більшість контрольних повноважень. Казначейство України, виконуючи свої функції, здійснює контроль, який є запобіжним заходом для бюджетних установ, щодо можливих порушень при використанні ними бюджетних коштів. Отже, Державна казначейська служба займає належне місце серед органів державного фінансового контролю в Україні.

Література:

1. Стоян В.І. Казначейська система виконання бюджету: навч. посіб. / В.І. Стоян, В.М. Русін. – Тернопіль: Астон, 2015. – 372 с. – С. 291–295.
2. Русін В. Переваги та недоліки казначейського обслуговування місцевих бюджетів / Віктор Русін // Світ фінансів. – 2013. – Вип. 4. – С. 105–115.
3. Бюджетний кодекс України, редакція від 08.07.2010 №2456-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2456-17>.
4. Наказ Міністерства фінансів України «Про затвердження Порядку казначейського обслуговування державного бюджету за витратами» №1407 від 24.12.2012 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0130-13>.
5. Наказ Міністерства фінансів України «Про затвердження Порядку казначейського обслуговування місцевих бюджетів» №938 від 23.08.2012 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z1569-12>.

6. Русін В.М. Проблеми казначейського обслуговування бюджетів та шляхи їх вирішення / В.М. Русін // Наука й економіка. – 2008. – №3 (11). – С. 65–69.

e-mail: pantso_n@mail.ru

Панцьо Н.А., головний державний ревізор-інспектор відділу обслуговування платників Тернопільського відділення *Офісу великих платників податків Державної фіскальної служби*

ШЛЯХИ РЕФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ОПОДАТКУВАННЯ ДОХОДІВ ГРОМАДЯН В УКРАЇНІ

Pantso N.A., *Chief State Inspector of the Payer Service Department of the Ternopil Branch of the Office of Large Taxpayers of the State Fiscal Service*

WAYS OF REFORM PERSONAL INCOME TAX IN UKRAINE

Фінансовою основою функціонування будь-якої демократичної держави є податки, адже саме вони формують більшу частину бюджетних доходів і забезпечують фінансування видатків. Зрештою, податки виступають не лише джерелом наповнення бюджетів, а й інструментом державного регулювання економіки, тому виконують важливу роль як у забезпеченні фінансової стабільності держави, так і в досягненні соціального добробуту громадян. У цілому податкова система України вже сформувалась, хоча, заважаючи на низку недоліків, її слід розглядати як таку, що потребує радикального реформування [1, с. 54].

Невідповідність податкових надходжень фінансовим потребам держави загострює проблему підвищення ефективності адміністрування податків. В умовах динамічних змін, нестабільності економічної ситуації та низького рівня податкової дисципліни в Україні особливого значення набуває створення такої системи адміністрування податків, яка б відповідала потребам соціально-економічного розвитку держави, забезпечила зниження податкового навантаження, ініціювала поживавлення ділової активності суб'єктів господарювання, стимулювала інвестиційно-інноваційну діяльність і заохочувала платників до своєчасної сплати податків.

Одним з податків, на який необхідно звернути увагу в контексті податкової реформи, є податок на доходи фізичних осіб. Будучи основою фор-